

van fabrieken, landbouwondernemingen en groothandelshuizen terstond hun plaats van vestiging en de grootte van hun voorraden moesten opgeven (er stond in de verordening niet, aan welke instantie); dat beheerders van transport- en electriciteitsbedrijven aan het Militair Bestuur 'tijdelijk' gesloten zouden worden; dat het militair papiergeld uitgegeven werd in coupures van tien, vijf en één gulden en voorts van vijftig, tien, vijf en één cent en dat ook militaire pasmunt ter waarde van tien, vijf en één cent in omloop werd gebracht; dat niemand meer dan f 100 aan papiergeld of pasmunt in bezit mocht hebben; dat de op 1 januari '42 geldende lonen, goederenprijzen, grond- en huishuren niet verhoogd mochten worden; dat men handelsgoederen niet mocht vasthouden of 'zwart' verkopen; en, tenslotte, dat 'tijdelijk' geen goederen of waardepapieren op Java mochten worden ingevoerd of uit Java uitgevoerd.

Al met al vormden deze eerste vier Japanse verordeningen een ratjetoe van ingrijpende maar niet steeds duidelijke voorschriften en verboden, dat er als geheel bepaald grimmig uitzag. Dat zinde Imamoera niet. Hij was geen scherpstrijper en hij werd door zijn onwetendheid ten aanzien van Indische verhoudingen eerder gestimuleerd tot voorzichtig dan tot kras optreden. Hij was nooit in Indië geweest, had er maar een geringe kennis van, verstond geen woord Maleis en wist van de Indonesische nationalistische beweging die een elite van ontwikkelden was gaan omvatten en steun ontving van een aanzienlijk deel van de inheemse bevolking, nauwelijks iets af, al had hij daaromtrent, naar wij aannemen, enige voorlichting ontvangen van de enige Indonesische adviseur die zich bij hem bevond: *Raden* mr. Soedjono, lid van de *Parindra*¹, die in Tokio docent voor het Maleis was geweest aan de School voor Vreemde Talen. Hij, Imamoera, wenste met terughoudendheid op te treden. Het kostte zijn officieren moeite, hem er van te overtuigen dat hij in Batavia zijn intrek moest nemen in het paleis van de gouverneur-generaal² – hij deed het, vergezeld van een kleine staf (een adjudant, een functionaris van de militaire politie, enkele bedienden en tolken, tezamen een dozijn personen), en voelde er zich niet thuis, '*it was too big, seemed empty*', schreef hij in zijn memoires.³ Het denkbeeld, in Batavia een grote overwinnings-

¹ Achter in dit deel hebben wij als Bijlage een lijst opgenomen van de afkortingen van organisaties en instellingen die Indië in de jaren '42-'45 heeft gekend en van de volledige namen daarvan. ² Het paleis in Buitenzorg (Bogor) weigerde hij te bewonen; het werd soms voor plechtigheden gebruikt. ³ H. Imamoera: *A tapir in prison*, dl. III, p. 121 (IC, 2 640).